

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Beelden van tijd: De rol van historisch tijdsbewustzijn bij het leren van geschiedenis

Wilschut, A.H.J.

Publication date
2011

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Wilschut, A. H. J. (2011). *Beelden van tijd: De rol van historisch tijdsbewustzijn bij het leren van geschiedenis*. [Thesis, externally prepared, Universiteit van Amsterdam]. Koninklijke Van Gorcum.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Voorwoord

Sinds mijn werkzaamheden in de jaren 2000 en 2001 als secretaris van de Commissie Historische en Maatschappelijke Vorming – beter bekend als ‘Commissie-De Rooy’ – is bij mij de wens gegroeid te zoeken naar een wetenschappelijk fundament voor de ingrijpende vernieuwing van het geschiedeniscurriculum in Nederland die door deze commissie werd voorgesteld. Opdracht van de commissie was een meer chronologisch geordend en kennisgericht curriculum te ontwikkelen. De vraag was echter welk doel deze chronologie en historische feitenkennis zouden moeten dienen. De commissie stelde zich voor dat oriëntatie in de historische tijd een belangrijk doel was. Zij ontwierp een curriculum van tien tijdvakken met beeldend-associatieve benamingen in de veronderstelling dat dit de leerlingen houvast zou bieden bij hun oriëntatie in de historische tijd. In het ontwikkelen van het idee van de tien tijdvakken en de nadere vormgeving daarvan heb ik persoonlijk een belangrijk aandeel gehad. Hoezeer ik ook in het idee geloofde, de gedachte bleef knagen dat voor de veronderstelling dat beeldend-associatieve tijdvakken inderdaad zouden ‘werken’ geen wetenschappelijk fundament te geven was. Hoe is het eigenlijk gesteld met het vermogen van leerlingen om zich te oriënteren in de historische tijd? Een wetenschappelijk antwoord op deze vraag diende met een zekere urgentie te worden gevonden.

Ik ben mijn werkgever, de Hogeschool van Amsterdam, dan ook dankbaar voor de ruime gelegenheid die mij is gegeven een wetenschappelijk onderzoek naar deze vraag in te stellen. Mijn promotor ben ik erkentelijk voor zijn bereidwilligheid een onderzoek te begeleiden dat zou kunnen uitmonden in een wetenschappelijk fundament voor een idee van een commissie waaraan zijn naam is verbonden. Dit onderzoek te doen onder begeleiding van deze promotor was een unieke kans. Ik ben ook mijn andere begeleider en copromotor zeer dankbaar voor de wijze waarop zij haar essentiële coachende rol heeft gespeeld. Zonder de krachtdadige wijze waarop zij mij bij de les heeft gehouden, zou dit onderzoek niet met succes hebben kunnen worden voltooid.

Binnen de Hogeschool van Amsterdam is het in de eerste plaats Gert Jan van Setten geweest die mij ertoe heeft aangezet deze studie daadwerkelijk te ondernemen. Als manager van de afdeling waarin ik werkzaam was, overtuigde hij mij ervan dat het belangrijk was om dit soort onderzoek te doen en dat ik misschien wel de aangewezen

was om het aan te vatten. Zonder deze overtuigingskracht was er nooit iets van terecht gekomen.

Velen hebben op uiteenlopende wijzen geholpen bij het uitvoeren van dit werk. Mijn schoonzus en vriendin voor het leven Annemarie van Buuren heeft me zeer gestimuleerd, niet alleen door haar empathie met het lot van de promovendus dat zij uit eigen ervaring zo goed kende, maar ook door haar interesse in het filosofische thema van 'de tijd' en haar steeds herhaalde bezwering dat het 'vast een heel goed boek' zou worden – waar ik zelf herhaaldelijk allerm minst van overtuigd was. Delen van het manuscript zijn doorgelezen en becommentarieerd door Dick van Straaten, Marcel van Riessen, Jannet van Drie en Carla van Boxtel. Aan hun opmerkingen en kritiek heb ik veel gehad. Van buitengewone betekenis was dat Ed Jonker het theoretisch-filosofische deel van het proefschrift heeft doorgelezen en daarop zo welwillend en opbouwend-kritisch reageerde, dat ik werkelijk begon te geloven dat het misschien wel ergens op sloeg. Zijn opmerkingen en aanwijzingen zijn van grote waarde geweest bij de verbetering van het manuscript.

Bij de uitvoering van het experiment hebben Hans Bulthuis en Marcel van Riessen op zeer loyale wijze geholpen door op te treden als uitvoerders van de lessen. Dank ook aan Baudine Hoog, Marieke van Veen, Willem Jan de Best, Carlien Moeljono, Huub Oattes, Lia Schot, Lisa Oskamp, en Rinse Zondervan, docenten aan het Vlietland College in Leiden, het Montessori Lyceum in Amsterdam, het Petrus Canisius College in Alkmaar en de Scholengemeenschap Piter Jelles Aldlân in Leeuwarden, voor hun medewerking door het beschikbaar stellen van enkele lessen in hun geschiedenislessen. Ook de leerlingen van die klassen moeten worden genoemd: zonder hen was er niets te onderzoeken geweest.

In de afrondende fase van het werk aan het manuscript is opnieuw Dick van Straaten te hulp geschoten bij het nog eens doorlezen van delen van het manuscript en bij het uitvoeren van de parallelscore van een steekproef van door leerlingen gemaakte voor- en nametingen. Carla van Boxtel heeft in deze fase geholpen bij de statistische verwerking van de gegevens. Mijn collega-lerarenopleider Liz Dale heeft de Engelse samenvatting kritisch doorgelezen en daarin verbeteringen aangebracht.

Het schrijven aan een proefschrift wordt vaak een eenzame bezigheid genoemd. Tot op zekere hoogte is dat misschien waar, maar ik heb ook voortdurend de warme belangstelling ondervonden van collega's in mijn dagelijkse werkomgeving, in een mate die mij eigenlijk verbaasde en waarvan ik regelmatig onder de indruk ben geweest. Dank aan alle collega's voor het tonen van hun betrokkenheid. De voortdurende stimulerende belangstelling van mijn 'direct leidinggevende' Frits Rovers wil ik daarbij met name noemen. Al te eenzaam werd het werk aan dit boek eigenlijk nooit.